سیاست در ایران
گفت‌وگو با علی‌اکبر ناطق نوری ۶
تحلیل احسان شریعتی از انتخابات ۸۴ ..... ۷
ابهام در انتخاب هیات رئیسه کانون وکلا ....
مهریه‌های سنگین عقلایی نیست .....

سیاست در جهان
محاکمه صدام از سر گرفته شد ۸
نگاهی به بحران کارتون‌ها علیه مسلمانان ۹
بحث‌های سنای آمریکا پیرامون عراق .....
نفت و استراتژی جدید آمریکا در خاورمیانه ...

اقتصاد و بورس
گفت‌وگو با رئیس سازمان شیلات ایران ۱۰
چای بدون متولی ۱۱
گفت‌وگو با رئیس هیات مدیره بورس اوراق بهادار
سال نهادسازی در بورس .....

بازار
سیم کارت در جست‌وجوی راه نجات ۱۲
گرانی طلا در آسیا .....

دیپلماسی

پس از ۲۷ سال

ایران و آمریکا با هم مذاکره می‌کنند

محمدرضا سرداری

عکس: رویترز

مذاکره میان ایران و آمریکا پس از وقوع انقلاب اسلامی در ایران همواره در جایگاه یک تابو قرار داشته است. گرچه در این تاریخ ۲۷ساله همواره مذاکراتی میان دو کشور البته در شرایطی خاص و بحرانی صورت گرفته است اما هیچ‌گاه چه در ایران و چه در ایالات متحده کسی نتوانسته به راحتی سخن از مذاکراتی دوجانبه میان دو کشور بر زبان و قلم جاری سازد. مذاکراتی برای حل مشکلات کهنه و قدیمی گذشته که همچنان بر روابط دو کشور سایه افکنده است.

در ۲۷ سال اخیر هرگاه سخن از مذاکره به میان آمده و اقدامی در این راستا صورت گرفته است شرایط داخلی دو کشور را نیز متاثر کرده است. نفس بد بودن مذاکره همواره باعث شده تا پیشقدمان این موضوع ضربات سیاسی جبران‌ناپذیری را متحمل شوند زیرا در ایران، آمریکا در حکم کشوری اهریمنی و در آمریکا ایران کشوری یاغی و تروریست معرفی شده است. اکنون پس از ۲۷ سال تاریخ خصمانه دو کشور ایران و آمریکا حاضر شده‌اند تا با یکدیگر بر سر موضوعی که به منافع دو کشور مرتبط است گفت‌وگو کنند. مقامات ایرانی اعلام کرده‌اند زمان این مذاکرات ۱۹ فروردین و مکان آن در بغداد است.

نخستین مذاکره میان جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا در زمان نخست‌وزیری مهدی بازرگان صورت گرفت. مذاکراتی که وی به اتفاق وزرای دفاع و خارجه خویش یعنی مصطفی چمران و ابراهیم یزدی با برژینسکی مشاور عالی شورای امنیت ملی آمریکا در الجزایر صورت داد. ابراهیم یزدی گفته است هدف از این مذاکرات استرداد شاه و بررسی تبعات عدم استرداد وی به ایران بوده است. موضوعی که نهایتاً چند روز بعد به تسخیر سفارت آمریکا در تهران انجامید و بحران بزرگی را بر سر روابط دو کشور ایجاد کرد. پس از مذاکرات بازرگان- برژینسکی که انتقادات گسترده‌ای را از سوی انقلابیون در ایران به دنبال داشت دولت موقت سقوط کرد و بازرگان که پیش از آن از اعتبار بالایی نزد انقلابیون برخوردار بود پس از این مذاکرات به عنوان فردی سازشکار از سوی انقلابیون سرزنش شد.

دومین مذاکره میان ایران و آمریکا در دولت محمد علی رجایی صورت گرفت. مذاکراتی که محصول آن بیانیه الجزایر و آزادی گروگان‌ها بود. در این مذاکره دولت رجایی به لحاظ ارتباط نزدیک با دانشجویان گروگانگیر قدرت بالایی در تصمیم‌گیری داشت و از سوی دیگر مجلس اختیارات خود را برای حل و فصل موضوع گروگانگیری به دولت رجایی سپرده بود. اما نتیجه این مذاکرات هیچ‌کس را در ایران و آمریکا راضی نکرد. با اینکه ایران و آمریکا برای آزادی گروگان‌ها به یک توافق دست یافتند اما مجلس ایران هیچگاه این بیانیه را تصویب نکرد. در واقع این بیانیه نتوانست به حل مشکلاتی که پس از گروگانگیری بر سر روابط دو کشور ایجاد شده بود کمکی کند. از سوی دیگر این توافق با ایران نتوانست افکار عمومی را در آمریکا که به شدت تحت تاثیر تبلیغات جمهوریخواهان قرار گرفته بود راضی کند و نهایتاً به شکست کارتر در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا انجامید.

در دوره حکومت جمهوریخواهان به رهبری ریگان یک رویداد غیر قابل پیش‌بینی روابط ایران و آمریکا را تحت‌الشعاع خود قرار داد. قضیه از آنجا آغاز شد که جمهوریخواهان آمریکا به شکل کاملاً مرموزی به دنبال ایجاد رابطه‌ای پنهانی با ایران برآمدند. مک فارلین معاون وقت وزارت خارجه آمریکا با پروازی اختصاصی به همراه مقادیری سلاح و یک جلد انجیل به قصد مذاکره با ایران در شرایطی که ایران درگیر جنگ با عراق بود وارد فرودگاه مهرآباد شد اما مقامات ایرانی از این دیپلماسی پنهانی استقبال نکردند و موضوع فاش شد. این رویداد یک رسوایی سیاسی برای مقامات کاخ سفید و جمهوریخواهان به بار آورد. حادثه‌ای که به «ایران‌گیت» معروف شد و بارها دستاویز تبلیغات انتخاباتی دموکرات‌ها قرار گرفت.

به هرحال این رویداد نیز نتوانست از خصومت‌های موجود میان طرفین بکاهد. به تدریج فرسایشی شدن جنگ ایران و عراق، آمریکا را وارد جنگ علیه ایران کرد که این موضوع به افزایش مخاصمات طرفین دامن زد. پس از پایان جنگ ۸ساله بار دیگر فرصتی برای مذاکره مستقیم میان ایران و آمریکا پدید آمد. ایران با استفاده از نفوذ خود در لبنان زمینه آزادی گروگان‌های آمریکایی را در لبنان فراهم کرد. این موضوع باعث شد تا دولت جدید آمریکا به‌رغم تحریم‌های اقتصادی موجود علیه ایران روابط اقتصادی خود با تهران را افزایش دهد. در چنین مقطعی بود که یک مقام بلندپایه ایرانی سخن از مذاکره مستقیم با آمریکا را بر سر زبان‌ها جاری ساخت. عطاءالله مهاجرانی معاون پارلمانی اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس جمهور وقت با نوشتن یادداشتی در روزنامه اطلاعات از طرح موضوع مذاکرات مستقیم با آمریکا دفاع کرد. علاوه بر وی رجایی خراسانی نماینده پیشین ایران در سازمان ملل نیز از موضوع مذاکره با آمریکا حمایت کرد. اما طرح این موضوع با مخالفت‌های گسترده‌ای در داخل ایران مواجه شد. مخالفتی در سطح برخی مسئولان نظام تا برخی از گروه‌های سیاسی موسوم به چپ که به شدت از عادی شدن روابط ایران و آمریکا ابراز نگرانی می‌کردند. واکنش‌های منفی به مذاکره با آمریکا در داخل ایران باعث عقب‌نشینی افرادی شد که از مذاکره با آمریکا دفاع می‌کردند. به تدریج این روند باعث شد تا دولت دموکرات‌ها با اعمال تحریم‌های جدید اقتصادی علیه ایران فصل جدیدی از مخاصمه میان دو کشور را باز کند. مخاصمه‌ای که ایران و آمریکا را در آستانه یک رویارویی نظامی قرار داده بود.

روی کار آمدن دولت خاتمی در ایران بار دیگر فرصت جدیدی را برای مذاکره میان ایران و آمریکا فراهم ساخت. رویکرد مثبت خاتمی به غرب به‌ویژه گفت‌وگوی اثرگذار وی با شبکه سی‌ان‌ان که در آن فرهنگ آمریکایی را ستوده بود فرصت ایده‌آلی برای بهبود شرایط سیاسی میان دو کشور فراهم آورد اما دولت خاتمی به دلیل گرفتار شدن در بحران‌های سیاسی هیچ‌گاه نتوانست به مذاکره با آمریکا فکر کند تا اینکه روی کار آمدن دوباره جمهوریخواهان و حملات یازدهم سپتامبر مسیر روابط دو کشور را بار دیگر تغییر داد. گرچه در این مقطع نیز مذاکرات و توافقاتی میان ایران و آمریکا برای حمایت ایران از سربازان آمریکایی صورت گرفت با این حال اکنون شاهد خصمانه‌ترین موضع‌گیری از سوی آمریکا علیه ایران هستیم.

در چنین شرایطی ایران پذیرفته است تا با آمریکا درخصوص عراق مستقیم گفت‌وگو کند. این مذاکرات در شرایطی صورت می‌گیرد که محافظه‌کاران کاملاً قدرت را در دست دارند و اعلام شده این مذاکرات بر سر عراق خواهد بود. بدیهی است ایران و آمریکا هیچ یک حاضر نیستند در شرایطی که دو طرف اعتمادی به یکدیگر ندارند مستقیماً به گفت‌وگو برسر مسائل خود بپردازند بنابراین مذاکرات بغداد مقدمه‌ای برای آزمایش میزان موفقیت دیپلماسی برای رفع مشکلات سیاسی میان طرفین است. این مذاکرات از یک سو می‌تواند مفید و از سوی دیگر می‌تواند خطرناک باشد.

مفید از آن منظر که در صورت موفقیت این مذاکرات باب گفت‌وگوهای جدید میان دو کشور بر سر سایر مسائل مورد علاقه طرفین باز خواهد شد و از فشارهای سیاسی موجود بر ایران خواهد کاست و خطرناک از آن منظر که در صورت شکست این مذاکرات دیگر نمی‌توان به دیپلماسی به عنوان حلال مشکلات ایران و آمریکا متوسل شد. با این حال برگزاری مذاکرات میان ایران و آمریکا تابوی ۲۷ ساله‌ای را خواهد شکست. امروز ایران و آمریکا به نقطه‌ای رسیده‌اند که رویاروی یکدیگر بنشینند.

مذاکرات محرمانه چند کشور خاورمیانه

گروه سیاسی: خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از دیپلمات‌های عرب گزارش می‌دهد طی چند هفته اخیر مقامات بلندپایه جاسوسی از برخی کشورهای عرب و ترکیه به طور محرمانه ملاقات‌هایی با هدف هماهنگی استراتژی دولت‌هایشان در خصوص عراق و مقابله با نفوذ ایران در این کشور ترتیب داده‌اند. این در حالی است که بسیاری از رهبران عرب نسبت به احتمال اتحاد شیعیان عراق با ایران ابراز نگرانی کرده‌اند. دیپلمات‌ها می‌گویند: مقاماتی از کشورهای بحرین، مصر، اردن، کویت، عربستان سعودی، امارات متحده عربی و ترکیه در این نشست‌ها حضور داشته‌اند و این در حالی است که ایران و سوریه در این مذاکرات مشارکت نداشته‌اند. یک دیپلمات دیگر نیز می‌گوید: موضوع مذاکره مستقیم ایران ـ آمریکا در خصوص عراق و تاثیر هر گونه تفاهم ایران ـ آمریکا بر اعراب و ترکیه محور مذاکرات اخیر بوده است. این در حالی است که اخبار منتشر شده در رسانه‌های عرب‌زبان از هزینه ناشی از هر گونه تفاهم ایران ـ آمریکا بر اعراب حکایت دارد. اقلیت سنی مذهب اعراب نفوذ فزاینده ایرانیان در عراق را با دیده تردید می‌نگرند و ترکیه یکی از کشورهای سنی منطقه نیز بر این عقیده است که افزایش این نفوذ به شکاف میان عراقی‌ها و تقویت حس استقلال‌طلبی کردها کمک می‌کند. این در حالی است که ملک عبدالله پادشاه اردن دو سال پیش ایران را به مداخله در امور عراق و تلاش برای ایجاد «هلال شیعه» که توازن قدرت در منطقه را برهم می‌زند، متهم کرده بود و وزیر امور خارجه عربستان سعودی نیز چند ماه پیش ادعاهای مشابهی را مطرح کرد. پس از برگزاری انتخابات عراق و به قدرت رسیدن اکثریت شیعه و کرد در مجلس این کشور و روابط نزدیک آنها با شیعیان ایران نیز بسیاری از دولت‌های عرب از به حاشیه رفتن سنی‌ها ابراز نگرانی و اعلام کردند این روند به افزایش نفوذ ایران در عراق و منطقه می‌انجامد. خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از دیپلمات‌ها می‌نویسد: پس از آنکه دولت بوش اعلام کرد به مذاکره مستقیم با ایران در خصوص شرایط عراق می‌اندیشد، حداقل یک نشست محرمانه در قاهره در اواخر ماه مارس برگزار شد. این در حالی است که برنامه نشست‌های دیگری نیز طراحی شده است و حداقل در ماه جاری یک نشست محرمانه در قاهره با هدف دستیابی به استراتژی نهایی برگزار می‌شود.

خبرها

بازنگری عضویت ایران در ان‌پی‌تی در صورت تداوم فشارها

ایسنا: مجله اشترن نوشت: ایران در صورتی که شورای امنیت توقف هرگونه غنی‌سازی را از این کشور درخواست کند، به بررسی لغو عضویتش در معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای «ان‌پی‌تی» خواهد پرداخت. این مجله در پایگاه اینترنتی‌اش به نقل از علی‌اصغر سلطانیه نماینده ایران در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی که با این نشریه هامبورگی در وین گفت‌وگو کرده است، نوشت: اگر شورای امنیت تصمیم بگیرد، امنیت ما و منافع ملی ما را تهدید کند، حکومت من واکنش نشان خواهد داد. وی تصریح کرد: ما غنی‌سازی را صرفاً برای اهداف تحقیقاتی از سر گرفته‌ایم. این تصمیم غیرقابل بازگشت است. این گزارش افزود: در عین حال نماینده ایران، آمادگی کشورش را برای انجام غنی‌سازی تحت نظارت آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اعلام کرد. همچنین وی با این پیشنهاد که از روسیه سوخت هسته‌ای به ایران ارسال شود، موافقت کرد.

لاوروف: اژدر ایرانی، ساخت روسیه نیست

ایرنا: وزیر امور خارجه روسیه روز چهارشنبه ادعای برخی رسانه‌ها مبنی بر روسی بودن «اژدر» آزمایش شده در رزمایش نظامی ایران را رد کرد. «سرگئی لاوروف» که برای انجام دیدار کاری در «براتیسلاوا» پایتخت اسلواکی به‌سر می‌برد به خبرنگاران گفت: من نمی‌دانم ایران سلاح ساخت چه کشوری را آزمایش کرده است. به گزارش ریانووستی وی گفت: بسیاری از کشورهای جهان ازجمله کشورهای غربی به ایران سلاح فروخته‌اند. وزیر امور خارجه روسیه با اشاره به این که صحنه پرتاب اژدر را در یک گزارش تلویزیونی تماشا کرده گفت: من کارشناس اژدر نیستم. واحدهای دریایی ایران این اژدر را که سریع‌ترین اژدر جهان اعلام شده در روزهای اخیر آزمایش کردند.

کاخ سفید: ایران بیشتر منزوی می‌شود

ایسنا: سخنگوی کاخ سفید مدعی شد که مانورهای نظامی ایران که در خلیج فارس در حال اجرا است و آزمایش سلاح‌های جدیدش به انزوای بیشتر تهران می‌انجامد. به گزارش خبرگزاری فرانسه، اسکات مک‌کللان سخنگوی کاخ سفید در نشستی خبری مدعی شد: این برنامه نظامی تهاجمی و لفاظی متمردانه مثال بیشتری است از آن‌که این رژیم خود را و ملت ایران را از باقی جهان منزوی می‌سازد. وی افزود: این همچنین یادآور آن است که چرا جامعه بین‌المللی در نگرانی‌اش بر سر توسعه احتمالی سلاح‌های هسته‌ای متحد است و از ایران می‌خواهد به الزامات بین‌المللی‌اش پایبند باشد و یا این که با انزوای بیشتر روبه‌رو شود. سخنگوی کاخ سفید همچنین از ایران خواست غنی‌سازی و فعالیت‌های مربوط به آن را تعلیق کند و به میز مذاکرات بازگردد.

واکنش آمریکا به ورود کشتی‌های ایران به بنادر هند

آفتاب: ورود دو کشتی نیروی دریایی ایران که اسفندماه ۱۳۸۴ وارد بنادر هند شده بودند با تاخیری بیش از یک ماه با واکنش ایالات متحده مواجه شده است. ایالات متحده آمریکا می‌گوید ممکن است این اقدام باعث رد درخواست جورج بوش رئیس جمهور آمریکا از سوی کنگره این کشور برای تصویب همکاری هسته‌ای واشینگتن با دهلی‌نو شود. وزارت امور خارجه آمریکا ورود دو کشتی نیروی دریایی ایران به بنادر هند را تائید کرده و «آدام ارلی» سخنگوی این وزارتخانه آن را اتفاقی «نادر» خوانده است. وی گفته است که ورود این کشتی‌ها به معنی وجود برنامه‌های آموزشی یا نشانه آموزش یا کمک به توان نظامی ایران توسط هند نیست. قرار است کشتی‌های ایرانی به چند کشور در نزدیکی هند که روابط دوستانه‌ای با آمریکا دارند نیز وارد شوند. سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا می‌گوید که ورود کشتی‌های ایرانی به این بنادر نباید باعث تردید در تعهد هند به متوقف کردن گسترش فناوری هسته‌ای و سابقه مثبت این کشور به عنوان یکی از کشورهای مسئولیت‌پذیر در عرصه بین‌المللی شود. کاندولیزا رایس وزیر امور خارجه آمریکا قرار است برای بررسی ورود کشتی‌های ایرانی به بنادر هند با شرکت در مجلس و سنای این کشور، به سئوالات نمایندگان پاسخ دهد.

خبرها

سفیر جدید بریتانیا کارش را در تهران آغاز کرد

ایسنا: سفیر جدید بریتانیا در ایران از چهارشنبه کارش را به صورت رسمی در سفارت این کشور در تهران آغاز کرد. سفارت بریتانیا در تهران با صدور بیانیه‌ای اعلام کرد: جفری آدامز سفیر جدید دولت بریتانیا در جمهوری اسلامی ایران روز شنبه گذشته به تهران وارد شده است. وی پیش از این رئیس دفتر شخصی جک استراو وزیر امور خارجه انگلیس بوده است. آدامز ۴۸ ساله در رشته تاریخ اسلام و سیاست خاورمیانه در دانشگاه آکسفورد تحصیل کرده است. او در سال ۱۹۷۹ میلادی به سرویس دیپلماتیک انگلیس پیوسته و در کشورهای مختلفی از جمله عربستان، فرانسه، آفریقای جنوبی و مصر فعالیت کرده است. وی همچنین پیش از حضور در دفتر شخصی جک استراو، کنسول کل بریتانیا در بیت‌المقدس بوده و مسئولیت روابط انگلیس با مردم فلسطین را برعهده داشته است. براساس اعلام سفارت بریتانیا، آدامز دیروز رونوشت استوارنامه‌اش را به منوچهر متکی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران تسلیم کرده بود.

اسلام‌آباد: وضعیت اتمی ما با ایران متفاوت است

ایلنا: نخست‌وزیر پاکستان گفت: وضعیت ایران و پاکستان درباره مسئله هسته‌ای متفاوت است. «شوکت عزیز» در پاسخ به سئوالی مبنی بر اینکه چرا ایران نباید از الگوی پاکستان که دارای تسلیحات هسته‌ای است پیروی کند، گفت: اوضاع ایران با ما فرق دارد. به گزارش آسوشیتدپرس، شوکت عزیز تاکید کرد: برخلاف پاکستان که با تهدید هسته‌ای از سوی هند روبه‌رو است، ایران در این مسیر با هیچ تهدید منطقه‌ای روبه‌رو نیست. وی همچنین از هند خواست تا فعالیت بیشتری برای حل مسئله مورد منازعه کشمیر انجام دهد. براساس این گزارش، شوکت عزیز روز سه‌شنبه با «کوفی عنان» دبیرکل سازمان ملل متحد دیدار کرد.